

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024-2030 annetun lain 2 §:n muuttamiseksi

Viite: VN/23535/2026

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024-2030 annetun lain 2 §:n muuttamiseksi.

Lakiluonnoksessa valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtion rahoituksen vuosittaisten korotusten määrä tarkistettaisiin uusimman talousennusteen mukaiseksi vuosittain nykyisen kahden vuoden tarkastelujakson sijaan. Lisäksi valtion T&K-rahoitukseen voitaisiin lukea enintään 50 miljoonaa euroa innovaatorahoitusta, joka ei täytä tutkimus- ja kehittämistoiminnan määritelmää. Unifi ei kannata esitettyjä muutoksia.

Innovaatorahoituksen sisällyttäminen muuttaa tavoitteen sisältöä

Voimassa olevan lain ja monivuotisen suunnitelman lähtökohtana on ollut T&K-toiminnan rahoituksen vahvistaminen. Monivuotisessa suunnitelmassa todetaan, että valtion 1,2 prosentin T&K-rahoituksen tavoite koskee suoraa T&K-toiminnan rahoitusta. Lain tarkoittamalla tutkimus- ja kehittämistoiminnalla viitataan Tilastokeskuksen virallisessa T&K-tilastossa tarkoitettuun toimintaan.

Unifi pitää ongelmallisena ehdotusta, jonka mukaan T&K-rahoitukseksi voitaisiin lukea sellaista innovaatorahoitusta, joka ei täytä tutkimus- ja kehittämistoiminnan määritelmää. Unifi korostaa, että tavoitteen saavuttaminen tulee toteuttaa lisäämällä tutkimus- ja kehittämistoimintaan kohdistuvaa rahoitusta, ei laajentamalla T&K-rahoituksen määritelmää.

Suomen T&K-rahoituksen seurannan tulee jatkossakin perustua kansainvälisesti vertailukelpoiisiin tutkimus- ja kehittämistoiminnan määritelmiin. T&K-rahoituksen käsitteen kansallinen laajentaminen heikentää tavoitteen läpinäkyvyyttä ja vaikeuttaa kehityksen seuraamista.

Unifi tunnistaa tarpeen tukea tutkimustulosten hyödyntämistä, kaupallistamista ja muuta innovaatiotoimintaa, mutta ei kuitenkaan pidä perusteltuna sitä, että innovaatiotoiminnan tukeminen toteutetaan muuttamalla julkisen T&K-rahoituksen laskentaperusteita. Innovaatiotoiminnan rahoitusta tulee kehittää omilla tavoitteillaan, perusteillaan ja rahoitusvälineillään. Mahdolliset toimenpiteet tulee valmistella huolellisesti, läpinäkyvästi ja kansainvälisesti vertailukelpoiisiin määritelmiin perustuen. Julkisen T&K-rahoituksen tavoitteeseen tulisi jatkossakin sisällyttää vain tutkimus- ja kehittämistoiminnan määritelmän täyttävä rahoitus.

Lakimuutos heikentää ennakoitavuutta

Voimassa oleva T&K-rahoituslaki ja sen toimeenpanon tueksi laadittu t&k-rahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma rakennettiin vahvistamaan tutkimus- ja kehittämisrahoituksen pitkäjänteisyyttä, ennakoitavuutta ja yli hallituskausien ulottuvaa sitoutumista TKI-politiikkaan. Lakimuutos siirtäisi järjestelmää kohti vuosittain muuttuvia talousennusteita ja heikentäisi sitä ennakoitavuutta, jonka vahvistamiseksi laki alun perin säädettiin. Suomalainen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmä tarvitsee ennen kaikkea vakautta, sillä rahoituksen vaikuttavuus perustuu pitkäjänteisyyteen.

Esitys poikkeaa parlamentaarisesti sovitusta

Unifi katsoo, että T&K-rahoituslain uskottavuus perustuu parlamentaarisesti sovittujen periaatteiden vakauteen. Vaikka lakiesityksessä julkisen T&K-rahoituksen 1,2 prosentin tavoite säilyy ennallaan, ehdotetut muutokset vähentävät käytännössä varsinaiseen tutkimus- ja kehittämistoimintaan kohdistuvaa julkista rahoitusta verrattuna alkuperäiseen lakiin. Jälkikäteiset muutokset, joilla sitoumuksen tasoa muokataan lyhytjänteisesti talousennusteiden mukaisesti tai muutetaan tavoitteen laskentaperusteita, heikentävät luottamusta pitkäjänteiseen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiopolitiikkaan. Nyt esitetyt muutokset antavat viestin siitä, että parlamentaarisesti sovitusta linjauksista voidaan poiketa pian niiden hyväksymisen jälkeen ilman parlamentaarista valmistelua ja keskustelua.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Jari Ojala
puheenjohtaja

Heikki Holopainen
toiminnanjohtaja